

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Історико-соціологічний факультет
Кафедра всесвітньої історії

ІСТОРІЯ ДИПЛОМАТІЇ:
Навчально-методичний матеріал для студентів
У курсу історико-соціологічного факультету

Рівне – 2008

УДК 94 (100)

С-13

ББК 63.3 (0)

Історія дипломатії: Навчально-методичний матеріал для студентів V курсу історико-соціологічного факультету / Уклад. П.О. Савчук. – Рівне: РДГУ, 2008. – 54 с.

Укладач:

Савчук П.О. – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії РДГУ

Рецензенти:

Давидюк Р.М. – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України РДГУ;

Озимчук О.Б. – кандидат історичних наук, доцент РІС КСУ

Сєвєрова О.В. – доцент кафедри всесвітньої історії РДГУ

Відповідальний за випуск:

Постоловський Р.М. – кандидат історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії РДГУ

В посібнику наведено програму даного курсу, список рекомендованої літератури, запитання та завдання для поточного контролю знань студентів тощо.

Призначений для викладачів та студентів вищих навчальних закладів з метою надання їм методичної допомоги при підготовці та проведенні занять з курсу історії дипломатії.

Методичні рекомендації затверджені на засіданні кафедри всесвітньої історії, протокол № 1 від 9 вересня 2008 р.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2008

© Савчук П.О., 2008

З М І С Т

Структура навчальної дисципліни	
„Історія дипломатії”	5
Програма курсу	7
Тематика та зміст лекційного курсу	14
Плани семінарських занять	18
Завдання для самостійної роботи	23
Методичні вказівки до самостійної роботи	
студентів над дисципліною	27
Тематика рефератів	29
Питання для повторення матеріалу	30
Комплексні контрольні роботи	35
Список рекомендованої літератури	46

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Історія дипломатії хронологічно охоплює період від стародавніх часів до початку ХХІ ст. Висвітлюються актуальні питання зародження дипломатичної служби у країнах Стародавнього Сходу, зокрема, йдеться про перші службові особи дипломатичної служби, їх обов'язки, форми роботи. Аналізуються документи і матеріали аль-амарнського архіву Єгипту, філософські трактати стародавнього Китаю.

Належне місце відведено античним державам, у т.ч. Стародавньої Греції і Стародавнього Риму. Аналізується вклад в дипломатичну службу країн середньовіччя. Значне місце відведено становленню розвитку та впливу на світовий розвиток дипломатій римських пап.

В історії дипломатії розкриваються питання спроб теоретичного обґрунтування дипломатичної служби у середні віки, а також виникнення апарату дипломатичної роботи, взаємовідносини Київської Русі з державами світу. Простежуються зміни у функціях, становленні і розвитку буржуазного суспільства та колоніальної системи.

Послідовно розкривається зростання ролі дипломатії у др. пол. ХІХ – поч. ХХІ ст., дипломатія періоду української революції 1917-1921 рр., удосконалення дипломатичної служби в сучасних умовах, входження управлінської дипломатії у світових процесах, розвиток дипломатії Української держави в кінці ХХ – на поч. ХХІ ст.

СТРУКТУРА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ „ІСТОРІЯ ДИПЛОМАТІЇ”

Опис предмета навчальної дисципліни	Стаціонарна форма навчання		Заочна форма навчання		
	Лекції	Семінари	Лекції	Семінари	Самостійна робота
1. Дипломатія як наука. Дипломатія Стародавнього Сходу	2	2	2	2	2
2. Дипломатія античного світу	2		2		2
3. Європа в період раннього Середньовіччя: дипломатичні стосунки	2		2		2
4. Західноєвропейська державна дипломатія в XIII-XV ст.	2	2	2	2	2
5. Дипломатія періоду буржуазних революцій і війни за незалежність у Північній Америці	2		2		2
6. Міжнародні відносини у першій половині XIX ст.	2		2		2
7. Дипломатія і міжнародні відносини в другій половині XIX ст.	2		2		2
8. Роль дипломатії в міжнародних відносинах 1901-1920 рр.	2	2	2	2	2

9. Дипломатія 20-х – 30-х років ХХ ст.	2		2		2
10. Взаємовідносини між державами напередодні і в роки Другої світової війни	2		2		1
11. Роль дипломатії у післявоєнному облаштуванні світу	2	2	2	2	1
12. Становлення та розвиток нової дипломатії і Українська держава	2		2		2
УСЬОГО	24	8	24	8	22

ПРОГРАМА КУРСУ „ІСТОРІЯ ДИПЛОМАТІЇ”

Дипломатія цивілізацій Стародавнього Сходу

Історія дипломатії як наука. Дипломатія: сутність, структура, завдання, функції. Документи стародавньої східної дипломатії – дипломатичні листи, договори та ін. міжнародні акти. Амарнський дипломатичний архів (XV-XIV ст. до н.е.). Єгипетська дипломатія: гінці, послы, ультиматуми, канцелярії з іноземних справ.

Роль літературних творів як джерела дипломатичної роботи. Договори єгипетських фараонів з іншими державами.

Міжнародна політика Ассирії у XIII-VII ст. до н.е. Дипломатія царя Ашшурбаніпала (668-626 рр. до н.е.). Бібліотека Саргонідів. Ассирія і Єгипет, Елам, Вавилон. Методи дипломатії ассирійських царів. Характер міжнародно-правових відносин.

Дипломатія Стародавньої Індії

Дипломатичне мистецтво згідно законів Ману. Вчення про війну і мир. Роль дипломата. „Артхашастра” Каутільї, „Нітісара” Камандакі, Махабхарата. Питання взаємовідносин між державами. Підготовка дипломатів, їх знання, уміння, статус. Зовнішньополітична діяльність династії Маур’їв.

Дипломатія і міжнародні відносини в Стародавньому Китаї

Роль переговорів, укладання союзів, племен, держав. Відмова від застосування військової сили, використання третинних судів. „Договір про ненапад”. Організація експедицій в неосвоєні території. Роль правителів династій Чжоу, Цін, Хань у розвитку міжнародних відносин. Посольства та їх письмові звіти. Подорож Чжан Цяня. Великий Шовковий шлях. Дипломатія підкорення інших народів. Джерела з історії дипломатії. „Чуньцю”, „Чжаньго”. Ідеологія зовнішньої політики Стародавнього Китаю.

Дипломатія античних цивілізацій

Форми міжнародних зв’язків у Стародавній Греції. Найдавніші форми мирних міжнародних відносин. Проксенія, її

поширення. Інститут амфікціоній. Роль святилищ. Проголошення „божого миру”. Дельфійсько-фермопільська амфікціонія. Верховні органи. Роль ієромнемонів, їх обов’язки. Поява пілагорів у кінці IV ст. до н.е.

Військово-політичні союзи – сіммахії. Лакедемонська і Афінська (Делоська) сіммахії. Афінська „архе”. Союзи міст.

Посли і посольства. Виникнення терміну „дипломатія”. Договори клятви. Зародження дипломатії в гомерівській Греції (XII-VIII ст. до н.е.). Дипломатія під час греко-перських війн. Визначні дипломати: Фемістокл, Перікл. Дипломатія періоду Пелопоннеської війни (431-404 рр. до н.е.). Грецька дипломатія в кінці IV ст. до н.е. Дипломатія і міжнародні відносини в елліністичному світі.

Дипломатія Стародавнього Риму

Основні риси дипломатії римської цивілізації. Форми міжнародних зв’язків. Колегія Феціалів, їх повноваження, склад, одяг. Вирішення суперечок. Початки міжнародного права. Цивільне право і „право народів”.

Дипломатичні органи. Організація і структура дипломатичних органів античного Риму. Народні збори, сенат та їх роль у дипломатичній роботі. Посли-легати, оратори, посольства, їх склад, зміст роботи, мета, звіти. Поділ постів іноземних держав на категорії.

Римська дипломатія в період республіки. Розширення міжнародних зв’язків Риму в III-II ст. до н.е. Дипломатія в період Пунічних війн. Ганнібал як дипломат. Дипломатичні успіхи римської держави в Греції, Африці. Дипломатія римлян у стосунках з Македонією. Юлій Цезар як дипломат.

Організація дипломатичного апарату в епоху імперії. Оголошення війни, укладення миру, прийом і відправлення посольств у період імперії. Функції імператора, чиновників. Особиста канцелярія імператора. Посли імперії, їх особистості, становище.

Відносини Риму з іноземними державами. Римська політика і дипломатія на Сході в I ст. н.е. Парфянське царство та Рим, дипломатична боротьба. Угода між ними 66 р. н.е. Зв’язки Риму з Китаєм, встановлення дипломатичних зв’язків. Договори

Риму з Сасанідами (III-IV ст. н.е.). порядок ведення переговорів. Вплив церкви і християнства на дипломатію Римської імперії.

Внутрішня дипломатія. Форми, методи, значення. Етапи внутрішньої дипломатії, основні її напрями. Утримання посольств, їх права. Особливий склад посольств. Риторико-дипломатичні школи. Склад учнів. Форми навчання. Правила складання промов. Роль союзних договорів з варварами IV-V ст. н.е. Договори з федератами. Значення дипломатії античних країн для цивілізації.

Дипломатія в середні віки (середина V-XV ст.)

Дипломатія як знаряддя здійснення зовнішньополітичних цілей феодальних держав. Дипломатичні стосунки періоду великого переселення народів. Роль варварів у міжнародних відносинах. Форми міжнародних відносин між римлянами і варварами. Константинополь та варвари. Гуни. Остготи. Вожді варварів Аттіла і Теодоріх, Одоакр-варвар як дипломати.

Візантійська дипломатія

Римські традиції у візантійській дипломатії. Дипломатія періоду імператора Юстиніана I, вплив імператриці. Зовнішньополітичні зв'язки Візантії. Стосунки з варварами. Фінансове забезпечення. „Мирні засоби”, „розділяй і володарюй”. Використання економічних і політичних факторів у дипломатії. Місіонери, купці, роль християнства.

Посольська справа у Візантії (VI-X ст.). Закордонне відомство, його структура. Повноваження послів. Зустрічі іноземних послів, їх становище в Константинополі. Вірчі грамоти. Прийоми послів. Принцип недоторканості послів.

Папство, дипломатія римських пап. Папи і франкська держава. Папа Лев I (440-461 рр.). Дипломатія Карла Великого, роль посольств.

Дипломатія стародавньої Русі. Міжнародні відносини стародавньої Русі в IX-XI ст. Русь, Західна Європа і Візантія. Роль київських князів у підтриманні авторитету Русі. Договори з греками. Дипломатія Галицько-Волинського князівства, її напрями, ефективність.

Дипломатія періоду XII-XV ст.

Відновлення Священної Римської імперії. Клонійський рух. Папа Григорій VII (1073-1085 рр.). Дипломатична боротьба папства і світської влади. Хрестові походи та міжнародні відносини.

Вселенські собори XIII-XIV ст. Світські конгреси в XV ст. Зародження міжнародного права. Декрет Граціана.

Розвиток дипломатії в період нового часу

Політична карта Європи в XVI ст. „Державний інтерес” як принцип політики. Макіавеллі (1469-1527 рр.). Органи зовнішньої політики і дипломатії в XVI-XVIII ст. Організація дипломатичної служби. Папа Лев X (1513-1521 рр.). Створення інституту постійного дипломатичного представництва. Формування відповідного ритуалу.

Розвиток науки міжнародного права. Роль Гуго Гроціо (1583-1645 рр.). Його праця „Про право війни і миру”, її значення. Поява перших газет. Кардинал Ришельє. Побут і мораль дипломатів XVI-XVIII ст. Міжнародні суперечності, основні напрями зовнішньої політики і дипломатії. Три періоди у дипломатії XVI-XVIII ст. Англійська революція середини XVII ст.

Дипломатія американської антиколоніальної революції (1775-1794 рр.). Декларація незалежності. Веніамін Франклін – дипломат. Взаємовідносини між США і Францією. Англо–американський договір 1794 р. Формування північноамериканської дипломатії. Європейська дипломатія в роки французької революції (1789-1794 рр.). Буржуазія і дипломатія абсолютних монархій. „Декларація прав людини і громадянина” 26 серпня 1789 р. Дипломатія жирондистів і якобінців. Переворот 9 термідора. Дипломатія періоду Директорії і консульства. Наполеон Бонапарт – дипломат. Процес удосконалення дипломатичних відносин.

Віденський конгрес (жовтень-червень 1815 р.). Рішення конгресу. „Доктрина Монро”. „Священний союз”. Дипломатія Талейрана. Європейська дипломатія під час революцій 1848-1849 рр. Європа і Азія. Російська дипломатія. Основні напрями дипломатичних зусиль лідерів європейських держав.

Дипломатія другої половини XIX ст.

Загострення Східного питання після революцій 1848-1849 рр. Російсько-турецький конфлікт та позиції великих держав. Місія О.С.Меншикова в Туреччині. Контрманеври англійського посла в Константинополі. Дипломатична діяльність великих держав під час Кримської війни. Місія О.Ф.Орлова у Відні. Паризький конгрес. Таємні переговори Наполеона III з Олександром II про мир. Позиція Франції і Англії на конгресі. Умови миру.

Дипломатична діяльність великих держав у зв'язку з польським повстанням 1863 р. Дипломатія в період підготовки і періоду франко-пруської війни 1870-1871 рр. Відносини між європейськими державами. Дипломатія Бісмарка. Франкфуртський мир. Дипломатія європейських країн на Далекому Сході.

Дипломатія останньої третини XIX ст. Угода трьох імператорів. Військова тривога 1875 р.. Дипломатія періоду російсько-турецької війни (1877-1878 рр.). і Берлінський конгрес. Австрійсько-німецький союз і договір трьох імператорів. Загострення міжнародних відносин та завершення боротьби за поділ світу.

Держави світу в першій половині XX ст.

Дипломатія в період завершення створення двох воєнних блоків – Троїстого Союзу і Антанти. Політика європейських держав до 1914 р. Дипломатія західних держав і Китаю у 1911-1913 рр. Революція в Персії та дипломатія Англії і Росії. Позиція держав у Боснійському конфлікті з Австрією. Міжнародні відносини в період Марокканської кризи. Балканські війни. Російсько-німецькі суперечності. Дипломатія в роки Першої світової війни. Розташування політичних сил. Вбивство в Сараєво. Плани воюючих держав. Буржуазні революції в Росії. Вихід на політичну арену радянських дипломатів Росії. Укладання Брест-Литовського миру. Росія і Україна. Комп'єнське перемир'я. „14 пунктів” Вільсона. Паризька мирна конференція 1918 р. Обговорення умов миру. Проблема репарацій. Договори, підписані в Сен-Жермені, Нейї, Тріаноні, Севрі. Версальсько-Вашингтонська система. Дипломатія періоду

української революції 1917-1920 рр. Центральна Рада і країни Антанти. Взаємозв'язки України і Росії в період революції. Мережа дипломатичних установ України за кордоном. Міждержавні відносини в період Гетьманату і Директорії. Нарада українських дипломатів у Карлсбаді. Дипломати Української Народної Республіки.

Радянська дипломатія на світовій арені. Дипломатія Центральної Ради, Гетьманату, Директорії. Створення дипломатичних органів, встановлення міждержавних відносин з іншими країнами.

Генуезька і Гаазька конференції (1922 р.) „План Дауеса”, його політичне значення. Локарнська конференція (1925 р.) „План Юнга”. Дипломатія Ліги Націй. Пакт Тріана-Келлога. Світова економічна депресія 1929-1933 р. Радянська дипломатія та роззброєння. Створення вогнища війни в центрі Європи. Дипломатія фашистської Німеччини. Мюнхенська згода (29-30 вересня 1938 р.). Політика умиротворення. Форми і методи дипломатичної роботи напередодні Другої світової війни, Україна. Політична криза в Європі в 1939 р. Англо-франко-радянські переговори.

Друга світова війна і дипломатія західних держав. Декларація Об'єднаних Націй. Проблема другого фронту. Конференції керівників трьох держав – СРСР, США, Англії в Тегерані. Кримська конференція. Закінчення війни в Європі. Дипломатичні зусилля держав на Далекому Сході. Дипломати на Потсдамській конференції.

Дипломатія і міжнародні відносини після закінчення Другої світової війни

Два протилежних курси у післявоєнній політиці великих держав світу. Питання урегулювання ситуації в Європі. Нарада міністрів закордонних справ Великобританії, СРСР, США в Москві (1945 р.). Паризька сесія Ради Міністрів іноземних справ (1944 р.).

Дипломатія на Паризькій мирній конференції (1946 р.). Розв'язання проблем мирного урегулювання в Центральній Європі (1945-1949 рр.). Новий тип міжнародних відносин – становлення світової системи соціалізму. Політика „холодної

війни”. Діяльність ООН. Політика умиротворення, припинення гонки озброєнь. Розпад колоніальної системи, рух неприєднання, країни, що розвиваються.

Дипломатія кінця 80-90-х рр. ХХ ст. Розпад соціалістичної системи. Проблеми співробітництва і збереження миру в Європі. Розпад Радянського Союзу. Створення дипломатичних органів країн СНД і їх діяльність. Українська дипломатія і світовий процес. Міністерство закордонних справ. Структура. Представницькі органи за кордоном. Визнання України іноземними державами. Обмін посольствами. Роль посольств у вирішенні міжнародних проблем світового розвитку. Методи і організаційні форми сучасної дипломатичної діяльності.

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

Тема 1. Дипломатія як наука. Дипломатія Стародавнього Сходу.

1. Дипломатія: сутність, функції, структура.
2. Єгипетська дипломатія. Аль-амарнський архів.
3. Зовнішня політика Ассирійської держави.
4. Документи і особливості дипломатії Стародавньої Індії.
5. Стародавня китайська дипломатія.

Тема 2. Дипломатія античного світу.

1. Форми міжнародних зв'язків держав Стародавньої Греції.
2. Основні риси дипломатії в Стародавній Римській державі.

Тема 3. Європа в період раннього Середньовіччя: дипломатичні стосунки.

1. Дипломатія періоду переселення народів.
2. Дипломатія і польська справа у Візантійській державі та імперії Карла Великого.
3. Церковна дипломатія в період раннього середньовіччя.
4. Дипломатія Київської Русі і Галицько-Волинської держави.

Тема 4. Західноєвропейська дипломатія держав у XIII-XV ст.

1. Дипломатична служба римської курії. Церковні собори XIII-XIV ст.
2. Спроба теоретичного обґрунтування міжнародного права.
3. Світські конгреси та їх наслідки. Міждержавні суперечності.

Тема 5. Дипломатія періоду буржуазних революцій і війни за незалежність у Північній Америці (XVI-XVIII ст.).

1. Формування єдиного європейського простору. „Державний інтерес”. Органи зовнішньої політики.
2. Англійська дипломатія середини XVII ст.
3. Дипломатія періоду Великої Французької революції. Особливості дипломатії США.

Тема 6. Міждержавні відносини у першій половині XIX ст.

1. Дипломатія Директорії та періоду наполеонівських війн.
2. Віденський конгрес і питання дипломатії.
3. Польське повстання і міждержавні взаємовідносини.
4. Дипломатія європейських держав у Китаї та Індії в кінці XVIII – поч. XIX ст.

Тема 7. Дипломатія і міжнародні відносини в другій половині XIX ст.

1. Кримська війна і Паризька мирна конференція у міжнародному житті.
2. Польське питання і становище країн світу.
3. Європейські суперечності і створення воєнних союзів.
4. Нові форми і методи дипломатичної діяльності в кінці XIX – початку XX ст.

Тема 8. Роль дипломатії в міжнародних відносинах 1901-1920 рр.

1. Міжнародне становище напередодні Першої світової війни.
2. Воєнна, політична і дипломатична боротьба в роки Першої світової війни.
3. Паризька мирна конференція та її наслідки.

Тема 9. Дипломатія країн світу в 20-ті – 30-ті роки XX ст.

1. Вплив Версальсько-Вашингтонської системи на розвиток світу.
2. Новий етап міжнародних відносин першої половини 20-х років.

3. Договірна система у взаємовідносинах між державами.

Тема 10. Взаємовідносини між державами напередодні та в роки Другої світової війни.

1. Міжнародне становище в другій половині 30-х років.
2. Дипломатія в перші роки Другої світової війни (1939-1942 рр.)
3. Завершення війни і стосунки між союзниками на заключному етапі війни.

Тема 11. Роль дипломатії у післявоєнному облаштуванні світу.

1. Корінні зміни на міжнародній арені. Дипломатія урегулювання наслідків війни.
2. Проблеми взаємовідносин держав у роки „холодної війни”.

Тема 12. Становлення та розвиток нової дипломатії і Українська держава (кінець XX – поч. XXI ст.).

1. Удосконалення форм і методів дипломатичної діяльності.
2. Завдання, структура, діяльність дипломатії України на етапі незалежності.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Семінарські заняття з курсу „Історія дипломатії” є важливою й невід’ємною частиною роботи студента. Вони, як і лекції носять елективний (вибірковий) характер. Семінарські заняття проводяться з окремих питань навчальної програми курсу, вони доповнюють і корегують проблематику лекцій. Метою семінарських занять, насамперед, є поглиблене вивчення найбільш складних питань курсу, розширення знань студентів у процесі колективного обговорення питань.

Важливою частиною семінарського заняття є етап попередньої підготовки студентів до нього, який включає вивчення джерел, навчальної та монографічної літератури, а також матеріалів періодичних видань. Підготовка до семінарського заняття та участь у ньому розвиває в студентів навички самостійного пошуку та аналізу навчальної інформації, формує наукове мислення, уміння брати участь у творчій дискусії, робити правильні висновки, аргументовано висловлювати та відстоювати свою думку.

Поширеною формою роботи на семінарському занятті є доповідь з певних питань, що винесені на обговорення. Завданням доповіді є самостійна і поглиблена розробка запропонованого питання із залученням додаткової літератури.

Послідовність вивчення матеріалу, форми і методи проведення занять визначає викладач, який веде семінарські заняття.

Семінарські заняття служать основною формою підведення підсумків самостійної роботи студентів.

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. Ретроспекція становлення та розвитку дипломатії країн Стародавнього світу (2 год.)

1. Значення документів аль-амарнського архіву та пам'яток художньої літератури у дослідженні і вивченні дипломатичної служби у Стародавньому Єгипті.
2. Основоположні документи Стародавньої Індії як джерело до вивчення дипломатичної служби (Закони Ману, „Нітісара” Камандакі, „Артхашастра”, „Махабхарата”).
3. Дипломатія як засіб міжнародної політики у Стародавньому Китаї („Подорож Джан Цяня”).
4. Форми і методики дипломатичної служби у античних країнах (Стародавня Греція, Стародавній Рим).

ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ:

Дипломатія, гонець, посол, третейський союз, договір, семичленна держава, гегемонізм, ультиматизм, амфікціон, ієромєнія, граматеоз, дуалізм, олігархія, символ.

РЕФЕРАТИ:

1. Дипломатія періоду еллінізму.
2. Дипломатія царя Ашшурбаніпала.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Зінченко А. Історія дипломатії з давніх часів до початку XVII ст. – Вінниця. – 2002. Розділи I-IV.
2. История дипломатии. В 5-ти т. Т.1. – М., – 1959. – С. 11-31, 62-64, 86-91.
3. Дипломатический словарь. В 3-х т. – М., 1984-1986.
4. Международные отношения и дипломатия на Древнем Востоке. – М.:Наука, 1987.
5. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу. – К., 2000.
6. Хрестоматія з Історії Стародавнього світу. Т.1. – К., 1953. (Документи № 6, 7, 9, 11, 14, 16, 18, 27). (Договір Хаттусіля III з

Рамзесом П), 31, 33 (переговори з Мемфісом), посольство Тефнахта, 43 (листи), 45, 46 (Ашшурбанипал), 49 (переговори), 50, 56 (розвідка), 72, 75 (Закони Ману), 77 (Артхашастра).

7. Гайдуков Я. „Артхашастра” – мистецтво міжнародних відносин // Пам’ять століть. – № 6. – 1998. – С. 38-45.

8. Камінський А. Вступ до міжнародних відносин: Курс лекцій. – Львів. – 1995. – 144 с.

ТЕМА 2. Дипломатія періоду Середньовіччя: Візантія і Українська дипломатія IX-XV ст.

1. Візантійська дипломатія та її вплив на Русь.
2. Договори Олега з Візантією 907, 911 рр. – документи міжнародного визнання Русі.
3. Міжнародна політика Ігоря. Договори з греками 941, 944 рр. Їх значення.
4. Дипломатія Данила Галицького та його нащадків.
5. Козацька дипломатія – її значення і особливості.

ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ:

Імперія, варвари, посольська справа, зовнішня політика, „шлюбна дипломатія”, експансія, літопис, ярлик, орда, золота орда, церемоніал.

РЕФЕРАТИ:

1. Козацька дипломатія: до історії українсько-кримських дипломатичних зносин.
2. Зв’язки Київської Русі з європейським світом.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Зінченко А. Історія дипломатії з давніх часів до початку XVII ст. – Вінниця. – 2002. Розділ 10.
2. История дипломатии в 5-ти т. Т.1. – М., – 1959. – С. 130-146.
3. Історія держави і права України: Хрестоматія / За ред. Шевченка. – К.: Вентурі. – 1996.
4. Хрестоматія з історії держави і права України з найдавніших часів до XX ст. Т.1. – К.: Інюр. – 1997. – С. 23-24; 33-35; 49 (грамота 1316 р.).

5. Лейцик Ю. Нові дані до історії українсько-кримських дипломатичних зносин у середині XVII ст. // Пам'ять століть. – № 5. – 1999.

6. Овсій І.О. Зовнішня політика України від найдавніших часів до 1944 року. – К., 1999.

7. Терещенко Ю.І. Україна і європейський світ: Нарис від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст.: Навчальний посібник. – К.: Перун. 1996. Розділ II, § 3. Розділ III, § 3.

8. Грушевський М. Історія України-Руси. В 11 т. 12 кн. Т.2. XI-XIII ст. – К.: Наукова думка, 1992. – 634 с.; Т.4. XIV-XVI віки – політичні відносини. – К., 1993, 544 с.

9. Пашуто В.Т. Внешняя политика Древней Руси. – М.: Наука. – 1968. – 472 с.

ТЕМА 3. Українська дипломатія періоду революції 1917-1921 рр.

1. Версальсько-Вашингтонська система і міжнародні відносини.

2. Українська революція: розвиток і дипломатія. Взаємовідносини з Москвою.

3. Українська дипломатія і Антанта в роки революцій 1917-1920 рр.

4. Українське питання на Паризькій мирній конференції 1919 р. Злука 22 січня 1919 р.

5. Конференція українських дипломатів в Карлсбаді (5-14 серпня 1919 р.). Ризький мирний договір.

ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ:

Революція, Центральна Рада, гетьманат, Директорія, система, Антанта, Четверний союз, злука. Анексія, агресія, дипломатична мова, демарш, капітуляція.

РЕФЕРАТИ:

1. Дипломатія Центральної Ради.
2. Дипломатія Гетьманату.
3. Дипломатія періоду Директорії.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Марущак М.Й. Історія дипломатії ХХ ст. – Львів. – 2003. Теми 4, 5, 6.
2. Нагаєвський І. Історія Української держави ХХ ст. – К., 1999. – С. 274-306, 328, 338-369.
3. Історія дипломати. В 5-ти т. Т.3. – М., 1959. – С. 164-165. Брестський мир.
4. Овсій І.О. Зовнішня політика України від найдавніших часів до 1944 р. – К., 1999. – С. 240.
5. Табачник Д. Історія української дипломатії в особах. – К.: Либідь, 2004.
6. Дипломатический словарь. В 3-х т. – М., 1984-1986.
7. Матвієнко В. Історія української дипломатії ХХ ст. у постатях. – К., 2001.
8. Нариси історії дипломатії України. – К., 2002.
9. Винниченко В. Відродження нації. В 3-х ч. – Київ-Відень. – 1920. Ч. 3. Розділи II, IV, X, XIV. – Ч. 3. Розділи X, XII, XVI.

ТЕМА 4. Дипломатична боротьба в період мирного урегулювання в Європі

1. Рішення Потсдамської конференції трьох держав і політична боротьба.
2. Лондонська сесія міністрів закордонних справ 1945 р.. Протистояння Захід-Схід.
3. Нарада міністрів закордонних справ в Москві (СРСР, США, Великобританія) в 1945 р.
4. Сесія ради міністрів закордонних справ в Москві 1946 р.
5. Паризька мирна конференція 1946 р.: питання процедури, територіальні питання, судноплавство по Дунаю, економічні та репараційні питання.
6. Заключний етап мирного урегулювання в Європі: Нью-Йоркська сесія, зміст мирних договорів, підсумки мирного урегулювання. Паризька мирна конференція (лютий 1947 р.).

ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ:

Конференція, Міністерство закордонних справ, репарації, меморандум, дезавуїрування, дипломатичний корпус, геополітика, демілітаризація, денонсація, дипломатичні візити, план Маршала, бойкот, капітуляція, „холодна війна”.

РЕФЕРАТИ:

1. У.Черчилль „Вторая мировая война” в 3-х кн. Проблеми дипломатії. (Оцінка діяльності).
2. Європейські та локальні проблеми „холодної війни”.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. История дипломатии. В. 5-ти т. (в 2-х кн.). – М., 1974. Кн. 1. Гл. 2., С.29-65.
2. Марущак М.Й. Історія дипломатії ХХ ст. – Львів, 2003. Теми 11, 12.
3. Дипломатический словарь в 3-х т. – М., 1984-1986.
4. Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. – К., 1995. Ч.4. Розділ 2. Ч.5. Розділ 4.
5. Міжнародні відносини в другій пол. ХХ ст. – К., 1998. (Та інші видання).
6. Переписка председателя Совета Министров СССР с президентами США и премьер-министрами Великобритании во время Великой Отечественной войны 1941-1945 гг. в 2-х т. – М., 1976. – Т.2., С.246-298. (Документи на вибір студента).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Тема 1

1. Роль літературних пам'яток у розкритті змісту дипломатії в Єгипті.
2. В чому смисл ідеї мудреця в дипломатії Індії, виходячи зі змісту літературних документів?
3. Що спільного і особливого в дипломатії держав Стародавнього Сходу?

Завдання та вправи

Із літературних пам'яток Єгипту визначте дипломатичні терміни

Назва твору	Дипломатичний термін, поняття
-------------	-------------------------------

Питання для самоконтролю

Тема 2

1. Визначте роль амфіктіоній, сімахій, послів, договорів у взаєминах грецьких полісів.
2. Визначте характерні риси римської дипломатії в царський період, республіки та імперії.

Завдання та вправи

Назва дипломатичного терміну	Зміст терміну
------------------------------	---------------

Питання для самоконтролю

Тема 3

1. Визначте основні форми дипломатичних відносин між Візантією і варварами.
2. Розкрийте напрями дипломатичної діяльності папського престолу.
3. Основні договори Русі з Візантією.

Завдання та вправи

Проаналізуйте форми і напрями дипломатії Візантії, Імперії франків, Київської Русі.

Питання для самоконтролю

Тема 4

1. Нові форми дипломатичної роботи римської курії і особливості діяльності і рішень церковних соборів.
2. Визначте роль і результативність світських конгресів.

Завдання та вправи

Складіть таблиці „Основні рішення та результативність церковних соборів і світських конгресів”

Церковні собори Світські конгреси	Рішення	Результати
--------------------------------------	---------	------------

Питання для самоконтролю

Тема 5

1. Нові тенденції в формуванні теоретичних основ дипломатії і міжнародних відносин у XVI-XVIII ст.
2. Особливості дипломатії в період Великої Французької революції.
3. Нові тенденції в дипломатії США.

Завдання та вправи

1. Визначте характерні риси дипломатії в Англії, Франції, США.

Назва держави	Зміст дипломатичної діяльності
---------------	--------------------------------

Питання для самоконтролю

Тема 6

1. Нове у дипломатії Франції періоду Директорії і Наполеонівських війн.

2. Визначте рішення, прийняті на Віденському конгресі. Перерахуйте у належній послідовності ранги дипломатів та доповнення наступних конгресів Священного союзу.

3. Визначте основні риси дипломатії Китаю та Індії кінця XVIII – поч. XIX ст.

Питання для самоконтролю

Тема 7

1. Визначте основні положення рішень Паризької мирної конференції (1856 р.).

Рішення на користь західних держав	Рішення на користь Росії
------------------------------------	--------------------------

2. Основні суперечності між державами та їх зміст.

Назва держави	Зміст суперечності
---------------	--------------------

3. Форми і методи дипломатичної діяльності держав у кінці XIX – поч. XX ст.

Питання для самоконтролю

Тема 8

1. Перерахуйте й дайте оцінку міжнародним подіям напередодні Першої світової війни.

2. Основні напрями дипломатичних переговорів між державами в роки війни.

3. Основні положення Статуту Ліги Націй.

Питання для самоконтролю

Тема 9

1. Договірна система взаємовідносин між державами.

2. Особливості міжнародних відносин у 20-ті – 30-ті роки XX ст.

3. Воєнні конфлікти і дипломатія у міжвоєнний період.

Питання для самоконтролю

Тема 10

1. Дипломатія в переговорному процесі напередодні Другої світової війни.
2. Процес здійснення антигітлерівської коаліції в роки війни.
3. Форми міжсоюзницьких відносин у період війни.

Питання для самоконтролю

Тема 11

1. Урегулювання наслідків Другої світової війни.
2. Процес формування двох напрямів у політиці великих держав світу.

Питання для самоконтролю

Тема 12

1. Основні документи дипломатичної діяльності та їх роль на сучасному етапі.
2. Формування української дипломатії на етапі незалежності.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи студентів над дисципліною

Самостійна робота студентів визначається творчим пошуком у рамках визначеної теми, самостійним аналізом, коментуванням та репрезентацією наукових знань. Під час самостійної роботи виявляються формування системи знань, набувається вміння опрацювання відповідної інформації, дослідження і узагальнення.

Головною метою самостійної роботи є навчання студентів об'єктивно оцінювати і висвітлювати події та явища, вміння їх співставляти і всебічно аналізувати, а також вільно оперувати фактографічним матеріалом та науковою інформацією взятих як із нових досліджень, так і загальновідомих праць вітчизняних і зарубіжних вчених, публікацій документів та інших джерел.

Для самостійного дослідження чи вивчення теми студенти повинні опрацювати рекомендовані джерела та літературу, оволодіти основними принципами об'єктивного розуміння історичного процесу, виявити закономірності та особливості суспільного розвитку, дати неупереджену оцінку подіям і явищам та розкрити їх причинно-наслідковий характер.

Першоджерела, монографічні праці і статті повинні вивчатися у тому обсязі, який дозволяє належним чином розкрити питання кожної теми.

Самостійна робота може бути виконана у формі реферату, питань і відповідей, співбесіди, тестів, доповідей тощо. Найбільш ефективною і рекомендованою до виконання є форма реферату. Реферат має складатися із плану (3-4 питання), основного тексту. Список використаних джерел та літератури подається після основного тексту в алфавітному порядку прізвищ авторів чи назв окремих праць, з обов'язковим позначенням року видання, місця видавництва, кількості сторінок. Наприклад: Савчук Петро. Дубенський форт: Історичний нарис. – Рівне: Ліста, 2001. – 288 с.: іл.

Основні положення, висновки авторів, фактичний матеріал, що подаються в тексті реферату, супроводжуються посиланнями в квадратних дужках. Наприклад: На думку вченого... [4, с. 63] (4 – відповідає порядковій нумерації списку джерел, 63 – використаній сторінці).

Обсяг основного тексту має складати 12 сторінок (формату А 4) комп'ютерного набору 14 шрифтом через 1,5 інтервали системи Word, тобто 22 тис. знаків (0,5 авт. арк.).

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

для студентів V к. ІСФ з курсу „Історія дипломатії”

1. Дипломатія в літературних творах Стародавнього Єгипту.
2. Теоретичні основи дипломатії Стародавньої Індії.
3. Форми і методи дипломатії Стародавнього Китаю.
4. Визначні державні діячі і дипломати Стародавньої Греції.
5. Римська дипломатія:
 - а) царського періоду;
 - б) періоду республіки;
 - в) періоду імперії.
6. Дипломатія в еллінському світі.
7. Візантійська дипломатія в IX-XIII ст., зовнішня політика періоду згасаючої імперії.
8. Церковна дипломатія від Вормського конкордату до XV ст.
9. Дипломатія арабо-мусульманських країн і організація польської служби, обмін посольствами, листування. Єгипет, Золота орда, Арагон.
10. Дипломатія Китаю в середні віки і династії Суй, Тан, Сун, Мін.
11. Монгольська дипломатія Сефідського Ірану.
12. Іспанська дипломатія періоду Середньовіччя та раннього Нового часу.
13. Дипломатія Османської імперії.
14. Особливості дипломатії держав Східної Європи XV-XVII ст.
15. Дипломатія Московської держави X-XVII ст.
16. Французька дипломатія XVI-XVII ст.
17. Талейран як політичний діяч і дипломат.
18. Роль Наполеона Бонапарта в міжнародних відносинах.
19. Польське питання в дипломатії європейських держав у XIX ст.
20. Роль Паризького конгресу 1856 р. і Берлінського 1878 р. у вирішенні взаємовідносин між державами.
21. Роль Ліги Націй у вирішенні міжнародних питань.

22. Новий етап у діяльності дипломатії в першій половині 20-х років ХХ ст.
23. Дипломатична діяльність нацистського режиму в Німеччині після приходу до влади.
24. Роль переписки лідерів трьох великих держав у роки Другої світової війни.
25. Формування антигітлерівської коаліції в роки Другої світової війни.
26. Дипломатичні маневри держав у період післявоєнного урегулювання.
27. Дипломатія української держави в роки незалежності (90-ті роки ХХ ст. – поч. ХХІ ст.).
28. Дипломатія країн третього світу після розпаду колоніальної системи.

ПИТАННЯ

для повторення матеріалу з курсу „Історія дипломатії”

1. Охарактеризуйте історію дипломатії як науку. Предмет історії дипломатії.
2. Охарактеризуйте джерела та історіографію з історії дипломатії.
3. Дайте загальну характеристику Ель-амарнського архіву (XV-XIV ст. до н.е.).
4. Розкрийте значення „Повчання Ахтоя” про роботу гінця (док. № 11).
5. Життєпис вельможі Уни як документ взаємозв’язку Єгипту з іншими країнами (доп. № 6).
6. Проаналізуйте зовнішню політику Єгипту з біографії Хуефхора (коло 2500 р. до н.е. доп. № 7).
7. Проаналізуйте „Розповідь єгиптянина Синухета” – документ про єгипетських послів.
8. Дайте характеристику договору фараона Рамзеса II з хеттським царем Хаттушілем III.
9. Визначте основні напрями дипломатії асирійського царя Ашурбаніпала (668-626 рр. до н.е.).
10. Охарактеризуйте основні принципи дипломатії

- стародавньої Індії. Закони Ману, „Артхашастра”, „Нігісара” Камандакі.
11. Охарактеризуйте форми міжнародних відносин і дипломатії в стародавньому Китаї.
 12. Дайте оцінку записам подорожі Чжан Цяня як джерела з історії дипломатії Китаю.
 13. Дайте загальну характеристику міжнародним зв'язкам в стародавній Греції, Сімахії.
 14. Охарактеризуйте проксенію як форму міжнародних зв'язків Стародавньої Греції.
 15. Охарактеризуйте амфіктіонії як міжнародний інститут зв'язків у Стародавній Греції.
 16. Роль договорів між державами у Греції. Роль послів.
 17. Дипломатія в гомерівський період в Греції.
 18. Дипломатія періоду греко-перських війн. Дипломатія Фемістокла.
 19. Перикл – політичний діяч, оратор, дипломат. Політика панеллінізму. Мирний конгрес 448 р. до н.е.
 20. Охарактеризуйте дипломатичну боротьбу в період Пелопоннеської війни (431-404 р. до н.е.).
 21. Дайте характеристику мирних договорів: Тридцятилітній мир 445 р. до н.е., Нікіїв мир 421 р. до н.е., Антиалквіадів мир 387 р. до н.е.
 22. Охарактеризуйте союзну конференцію в Спарті 432 р. до н.е.
 23. Проаналізуйте договір Спарті з Персією 412 р. до н.е.
 24. Зробіть аналіз системи політичного дуалізму Алквіада.
 25. Охарактеризуйте роль дипломатичних листів македонського царя Філіпа II до афінського народу.
 26. Визначте складові частини дипломатії еллінського періоду грецьких держав.
 27. Охарактеризуйте основні риси розвитку римської дипломатії.
 28. Розкрийте структуру дипломатичних органів у стародавній (царський) період Риму.
 29. Дайте загальну характеристику змін у розвитку римської дипломатії періоду республіки.

30. Розкрийте напрями дипломатичної діяльності карфагенського полководця Ганнібала щодо оточення Італії.
31. Розкрийте дипломатичну боротьбу римлян з македонським царем Персієм II до н.е.
32. Дайте оцінку дипломатії Юлія Цезаря і зокрема в Галії 58-51 рр. до н. е
33. Дайте загальну характеристику розвитку дипломатії в епоху імперії.
34. Охарактеризуйте римську дипломатію щодо східних держав. Зв'язок Риму з Китаєм у I-II ст. до н.е.
35. Розкрийте основні риси внутрішньої дипломатії в Римській державі в період переходу від республіки міста до середземноморської держави.
36. Визначте зміст, напрямки, форми роботи риторсько-дипломатичних шкіл у Римській імперії.
37. Дайте характеристику союзних договорів Риму з варварами (IV-V ст. н.е.).
38. Визначте суть дипломатії періоду Середньовіччя.
39. Охарактеризуйте дипломатію періоду великого переселення народів III- V ст. н.е.
40. Дипломатія Римської імперії у взаємовідносинах з гуннами. Одоакр і Теодоріх.
41. Розкрийте форми, методи візантійської дипломатії періоду Юстиніана I (527-565 рр. н.е.).
42. Охарактеризуйте посольську справу у Візантії (VI-X ст.).
43. Визначте риси дипломатії римських пап на ранньому етапі папства.
44. Охарактеризуйте дипломатичні стосунки з Франкською державою. Дипломатія Карла Великого.
45. Охарактеризуйте дипломатію Київської Русі IX-X ст.
46. Розкрийте основні засади дипломатії XVI-XVII ст.
47. Розкрийте зміст діяльності органів зовнішньої політики і дипломатії в XVI-XVIII ст. Дипломатична служба. Періодизація дипломатії в історії XVI-XVII ст.
48. Розкрийте шляхи зародження науки міжнародного права XVI-XVIII ст.
49. Висвітліть побут і звичаї дипломатів XVI-XVIII ст.

50. Охарактеризуйте дипломатію англійської буржуазної революції середини XVII ст. Дипломатія Кромвелля.
51. Розкрийте напрями дипломатії періоду Великої Французької революції кінця XVIII ст.
52. Розкрийте напрями дипломатії в роки термідоріанського перевороту (1794-1795 рр.).
53. Висвітліть напрями дипломатії пер. пол. XIX ст.. Віденський конгрес.
54. Дайте загальну характеристику розвитку дипломатії др. пол. XIX ст.
55. Визначте дипломатичні інтереси великих держав під час Кримської війни 1853-1856 рр.
56. Висвітліть основні напрями американської дипломатії кінця XVIII ст. – пер. пол. XIX ст.
57. Розкрийте характерні методи діяльності визначних дипломатів XIX ст.: Талейран, Пальмерстон, Наполеон, Бісмарк, Олександр II та ін. (на розгляд студента).
58. Дайте оцінку дипломатичним маневрам країни при створенні воєнних блоків: Троїстого союзу, Антанти.
59. Охарактеризуйте нові явища дипломатії країн світу напередодні і в період Першої світової війни.
60. Розпад Стародавньої Київської держави і взаємовідносини з іншими державами.
61. Галицько-Волинське князівство і західні держави (XIII – пер. пол. XIV ст.).
62. Дипломатія Богдана Хмельницького.
63. Проблеми державності в творі Ніколо Макіавеллі „Державотворець”.
64. Європейська дипломатія в період революційних подій 1848-1849 рр.
65. Країни світу на початку XX ст. і методи дипломатичної роботи.
66. Дипломатія періоду української революції 1917-1921 рр.
67. Паризька мирна конференція 1919 р. Українське питання.
68. Потсдамська, Тегеранська, Ялтинська мирні конференції (1944-1945 рр.).

69. Дипломатична боротьба навколо укладення договорів після Другої світової війни.
70. ООН і світова дипломатія.
71. Україна і світова дипломатія 90-ті роки ХХ – поч. ХХІ ст.
72. Методи і організаційні форми сучасної дипломатичної діяльності (органи дипломатії сучасних держав, відомство закордонних справ. Дипломатичне листування, контакти, переговори).
73. Зовнішня інформація, дипломатичний протокол.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Спеціальність:

7010103 „Педагогіка та методика середньої освіти. Історія”.

Дисципліна: „Історія дипломатії”.

Варіант № 1

1. Охарактеризуйте дипломатичні документи Стародавнього Єгипту.
2. Поясніть зміст доктрини президента США Монро.
3. Визначте значення поняття „агреман”:
 - а) згода на обмін дипломатичними місіями;
 - б) згода держави прийняти главу дипломатичного представництва іншої держави;
 - в) згода на встановлення дипломатичних відносин.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 2

1. Охарактеризуйте роль дипломатії у міжнародних відносинах у Стародавньому Китаї.
2. Розкрийте роль Бісмарка як дипломата в політичній діяльності.
3. Визначте значення поняття „аташе”:
 - а) молодший дипломатичний ранг;
 - б) особа обслуговуючого персоналу посольства.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 3

1. Визначте основні напрями дипломатії в індійських документах „Артхашастра”, Законах Ману, Махабхараті та ін.
2. Розкрийте значення пакту Тріана Келлюга.
3. Визначте значення поняття „акредитування”:
 - а) сукупність дій, пов’язаних із вступом на посаду;
 - б) заперечення у довірі дипломатичній особі.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 4

1. Охарактеризуйте форми дипломатичної роботи у Стародавній Греції.
2. Розкрийте роль дипломатії як знаряддя колоніальної політики.
3. Визначте офіційні мови ООН у даний час:
 - а) французька;
 - б) англійська, німецька, французька;
 - в) англійська, французька, китайська, іспанська, російська.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 5

1. Розкрийте становлення та удосконалення дипломатичної служби у Римській державі періоду Республіки.
2. Охарактеризуйте значення плану Дауеса як дипломатичного документа.
3. Визначіть, коли вперше було встановлено ранги дипломатів:
 - а) в середині XVII ст.;
 - б) 19 березня 1815 р.;
 - в) Паризькій мирній конференції у січні 1918 р.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 6

1. Розкрийте шляхи організації дипломатичного апарату і діяльність дипломатичних органів, шкіл у період Римської імперії.
2. Визначіть значення плану Юнга як дипломатичного документа.
3. Уточніть поняття „дуаен”:
 - а) старшина всього дипломатичного представництва іноземної держави;
 - б) дипломат, акредитований при міністерстві закордонних справ.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 7

1. Охарактеризуйте дипломатію періоду переселення народів.
2. Визначіть значення Тегеранської конференції глав урядів трьох держав як дипломатичного акта.
3. Уточніть найвищий ранг дипломатичного представника:
 - а) повірений у справах;
 - б) аташе;
 - в) посол;
 - г) посланець.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 8

1. Визначте основні напрями і методи дипломатії Візантійської імперії VI-X.
2. Визначіть значення Кримської (Ялтинської) конференції глав урядів трьох держав у дипломатії XX ст.
3. Уточніть поняття „дипломатичний корпус”:
 - а) сукупність керівників іноземних представництв;
 - б) сукупність керівників дипломатичних представництв кожної держави.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 9

1. Охарактеризуйте становлення та розвиток дипломатії папського престолу. Відносини з Франкською державою.
2. Визначіть значення Берлінської (Потсдамської) конференції глав урядів трьох держав у дипломатії.
3. Назвіть країну, яка проводила політику „блискучої ізоляції” у др. пол. XIX ст:
 - а) Франція;
 - б) Німеччина;
 - в) Англія;
 - д) Іспанія.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 10

1. Охарактеризуйте дипломатію Київської Русі, її напрями, форми.
2. Визначіть роль Ліги Націй у дипломатичній діяльності держав світу у 20-ті – 30-ті рр. XX ст.
3. Уточніть поняття „депонування”:
 - а) передача на зберігання депозитарію міжнародної угоди;
 - б) розсекречення таємного державного документа.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 11

1. Розкрийте роль перших міжнародних конгресів, зміст зародження науки міжнародного права.
2. Визначіть роль ООН у дипломатії світу у післявоєнний період.
3. Уточніть поняття „дипломат”:
 - а) особа, яка працює в галузі зовнішніх відносин;
 - б) особа, яка керує таємною поштою країни.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 12

1. Охарактеризуйте дипломатичну діяльність папства і Європейських держав у XI-XV ст.
2. Висвітліть рішення Віденського конгресу 1814 р. з дипломатичних питань.
3. Уточніть поняття „денонсація”:
 - а) заборона розриву дипломатичних відносин;
 - б) відмова держави від укладеного нею міжнародного договору.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 13

1. Дайте загальну характеристику дипломатії і дипломатичних органів у XVI-XVII ст.
2. Охарактеризуйте питання дипломатії в Конституції України.
3. Визначте значення поняття „віза”:
 - а) документ на право проживання в країні;
 - б) відмітка у паспорті про дозвіл на виїзд, в’їзд, проїзд особи в межах певної території;
 - в) документ про виселення з країни проживання.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 14

1. Дайте оцінку розвитку дипломатії у період Англійської буржуазної революції середини XVII ст.
2. Охарактеризуйте поняття агресія, анексія, демарш.
3. Визначте поняття „дипломатична віза”:
 - а) особлива віза офіційних осіб, які виконують певні дипломатичні завдання;
 - б) транзитна віза;
 - в) віза ввічливості для громадян.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 15

1. Дайте характеристику основних напрямів дипломатичної діяльності гетьмана Богдана Хмельницького.
2. Висвітліть роль Атлантичної хартії 14 серпня 1941 р. у створенні антигітлерівської коаліції.
3. Визначіть значення поняття „вірча грамота”:
 - а) документ, що акредитує дипломатичного представника у іноземній країні;
 - б) документ на право підписання дипломатичних документів;
 - в) документ на проживання в іноземній державі.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 16

1. Визначте зміст, форми дипломатії американської республіки 1775-1794 рр.
2. Охарактеризуйте форми і напрями дипломатії Юстиніана I (527-565 рр.).
3. Визначте установи, які належать до відомства закордонних справ:
 - а) Міністерство закордонних справ України;
 - б) Державний департамент США;
 - в) Міністерство торгівлі і економіки;
 - г) Форін офіс.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 17

1. Визначте основні принципи і напрями французької дипломатії у роки революції 1789-1794 рр.
2. Дайте характеристику символів держави.
3. Розкрийте, з чим пов'язана назва „кольорові книги”:
 - а) пов'язана з тематикою політичних документів;
 - б) назва пов'язана з кольоровими обкладинками;
 - в) соціальна назва папки таємних документів.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 18

1. Охарактеризуйте розвиток дипломатії кінця XVIII – поч. XIX ст.
2. Дайте оцінку доктрини президента США Трумена.
3. Розкрийте значення поняття „прагматична санкція”:
 - а) в Стародавньому Римі надзвичайний імператорський наказ з публічного права;
 - б) в середні віки позначення важливих державних актів;
 - в) в новий час позначення важливих державних актів.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 19

1. Охарактеризуйте дипломатичну службу середини ХІХ та в роки Кримської війни.
2. Розкрийте діяльність Ллойд Джорджа як дипломата.
3. Розкрийте значення салюту у міжнародній практиці:
 - а) феєрверк у міжнародні свята;
 - б) урочиста форма привітання;
 - в) віддання почестей представникам іноземної держави;
 - г) брифінг.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 20

1. Дайте оцінку ролі дипломатії європейських держав у колонізації держав Сходу (др. пол. ХІХ ст.).
2. Розкрийте напрями дипломатії Карла Великого.
3. Визначте значення поняття „резолуція” в дипломатичній діяльності:
 - а) вид рішень, що приймаються конференцією, органом міжнародної урядової організації, носить рекомендаційний характер;
 - б) напис на документі до виконання;
 - в) підсумковий документ, що має обов’язковий характер.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 21

1. Охарактеризуйте роль дипломатії у міжнародних відносинах європейських держав у другій половині ХІХ ст.
2. Розкрийте роль амфіктонії як форми дипломатичної роботи в Стародавній Греції.
3. Визначте поняття „великі держави”:
 - а) держави, найбільші за територією;
 - б) держави, які несуть особливу відповідальність за підтримку миру і міжнародної безпеки;

в) країни, найбільші за територією і кількістю населення.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 22

1. Поясніть нові форми і напрями дипломатичної роботи відповідно рішень Версальсько-Вашингтонської системи.

2. Охарактеризуйте дипломатію папи Григорія VII (Гільдебранда 1073-1085).

3. Визначте значення поняття „карт-бланш“:

а) документ, який надає певні офіційні права особі;

б) чистий бланк, який надає необмежені права повної свободи дій.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 23

1. Висвітліть становлення нового етапу міжнародних відносин і ролі дипломатії внаслідок революції в Росії у жовтні 1917 року.

2. Дайте оцінку книги Гуго Гроція „Про право війни і миру” як дипломатичного твору.

3. Визначте значення поняття „меморандум“:

а) вид дипломатичного документу, в якому подається детальна фактична або юридична сторона читання;

б) вид дипломатичного документу, який вимагає негайного виконання зобов’язань держави.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 24

1. Розкрийте зміст і напрями української дипломатії в період революції 1917-1920 рр.

2. Дайте оцінку книзі Макіавеллі „Державець” як дипломатичному твору.

3. Визначте значення поняття „нунцій“:

а) кур’єр різних дипломатичних питань;

- б) дипломат, представник папи римського в державах світу;
- в) церковний діяч.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 25

1. Охарактеризуйте роль дипломатії держав світу у формуванні міжнародного становища напередодні Другої світової війни.
2. Охарактеризуйте проксенії в Стародавній Греції як форми дипломатичної роботи.
3. Визначте значення поняття „брифінг”:
 - а) інформаційна зустріч офіційних осіб з представниками ЗМІ;
 - б) інформаційна зустріч державних діячів країн світу.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 26

1. Розкрийте дипломатичні зусилля держав антигітлерівської коаліції у розгромі фашизму.
2. Розкрийте особливості дипломатії асирійського царя Ашурбаніпала (668-626 рр. до н.е.).
3. Визначте значення поняття „Міністр без портфеля”:
 - а) заступник затвердженого міністра;
 - б) член уряду, який не очолює міністерство або інший орган державного управління;
 - в) особа, що працює на громадських засадах.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 27

1. Висвітліть роль дипломатії у врегулюванні післявоєнної стабілізації у Європі і світі.
2. Розкрийте роль риторсько-дипломатичних шкіл у Римській імперії для розвитку дипломатії.
3. Визначте значення поняття „застереження”:
 - а) одностороння офіційна заява держави;

б) суворе попередження щодо порушень іншою державою кордонів.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 28

1. Охарактеризуйте стан дипломатії у 80-90-ті роки XX ст.
2. Розкрийте зміст договору фараона Рамзеса II з царем хеттів як дипломатичного документа.
3. Визначте значення поняття „парафування”:
 - а) відмова від підписаного дипломатичного документа;
 - б) попереднє підписання договору на знак узгодження тексту.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 29

1. Розкрийте шляхи становлення української дипломатії у 90-ті роки XX ст.
2. Дайте оцінку ель-амарнського архіву Єгипту XV-XIV ст. до н.е.
3. Визначте значення поняття „паритет”:
 - а) ведення переговорів при рівному представництві сторін на основі рівності;
 - б) рівність збройних сил або окремих видів озброєнь двох чи групи держав.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант № 30

1. Висвітліть методи і організаційні форми сучасної дипломатії країн світу.
2. Дайте оцінку подорожі Чжан Цзяня як дипломатичної діяльності.
3. Визначте значення терміна „дипломатичний прийом”:
 - а) черговий прийом відвідувачів у посольстві;
 - б) офіційні заходи в ознаменування важливих, ювілейних дат;

в) заходи з віддання шани, гостинності керівним особам іноземних держав.

Затверджено на засіданні кафедри всесвітньої історії, протокол № __13 від „__26” червня 2008 р.

Завідувач кафедру
проф. Р.М. Постоловський

Укладач
доц. П.О. Савчук

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Міжнародні відносини та зовнішня політика. (1980-2000 роки): Підручник для студ. вищ. навч. закладів / Л.Ф. Гайдуков, В.Г. Кремень, Л.В. Губерський та ін. – К.: Либідь, 2001. – 624 с.
2. Из рукописи Г.В. Чичерина о взглядах А.М. Горчакова как дипломата: Предисловие и комментарии В.Л. Тельцына // Новая и новейшая история. – 2006. – № 6. – С. 101-116.
3. Нариси з історії дипломатії України / Авт. кол.: О.І. Галенко, Є.Є. Камінський, М.В. Кірсенко та ін.; НАН України. Ін-т історії України НАН України; За заг. ред. В.А. Смоля. – К.: Альтернативи, 2001. – 733 с.
4. Секретный канал А.Ф. Добрынин – Г. Киссинджер: документы Архива внешней политики Российской Федерации / Предисл. В.О. Печатнова // Новая и новейшая история. – 2006. – № 5. – С. 108-138.
5. Феномен „холодной войны” в международных отношениях XX века: Итоги и перспективы исследования: „круглый стол” // Новая и новейшая история. – 2006. – № 6. – С. 73-101.
6. Абрикосов Д. Лондон: уроки „личной дипломатии” при дворе Эдуарда VII // Международная жизнь. – 2007. – № 3. – С. 65-91.
7. Агаев Э., Крылов С. 116 государств в Движении неприсоединения // Международная жизнь. – 2006. – № 4. – С. 65-83.
8. Антонов В.А. Гербы королей Дании как один из факторов датско-шведских отношений в 1397-1819 годах // Новая и новейшая история. – 2007. – № 5. – С. 199-212.
9. Блох Ю.М. Дипломатичні колізії англо-французької Антанти // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. – Рівне: РДГУ, 2005. – Вип. 6. – С. 158-168.
10. Бухарин Н.И. К истории российско-польских отношений. 90-е годы XX века – начало XXI века // Новая и новейшая история. – 2007. – № 4. – С. 33-50.
11. Бухарин Н.И. Отношения между Советским Союзом и Польской Народной Республикой (1944-1989 гг.) //

- Вопросы истории. – 2007. – № 10. – С. 100-110.
12. Варгатюк С. ...І тоді вони звернулися до заходу: Дипломатична місія УНР у Москву та зміна зовнішньополітичних орієнтирів українського проводу в 1919 році // Політика і час. – 2006. – № 3. – С. 79-86.
 13. Виноградов В.Н. Лорд Пальмерстон в европейской дипломатии // Новая и новейшая история. – 2006. – № 5. – С. 182-209.
 14. Гісем О. Дипломатичний наступ УСРР на Польщу в другій половині 1922 – на початку 1923 рр. // Пам'ять століть. – 2005. – № 6. – С. 64-78.
 15. Глинкина С.П. Центрально-Восточная Европа на пути в Евросоюз // Новая и новейшая история. – 2007. – № 3. – С. 46-65.
 16. Головченко В. В обороні української справи: Володимир Винниченко і новітня українська дипломатія // Політика і час. – 2005. – № 6. – С. 50-62.
 17. Головченко В. На межі ойкумени: дипломатична історія античної України // Політика і час. – 2005. – № 9-10. – С. 103-116.
 18. Головченко В. На межі ойкумени: дипломатична історія античної України // Політика і час. – 2005. – № 11. – С. 73-84.
 19. Говард М. Війни в європейській історії. – К.: Мегатайп, 2000. – 168 с.
 20. Давидсон А.Б. Февраль 1917 года. Политическая жизнь Петрограда глазами союзников: Петроградская конференция // Новая и новейшая история. – 2007. – № 1. – С. 181-197.
 21. Дауров Р. Дипломатические отношения с Израилем: Дорога длиною в 15 лет // Мировая экономика и международные отношения. – 2006. – № 11. – С. 76-82.
 22. Дацків І. Брестський мирний договір в історії української дипломатії // Мандрівець. – 2007. – № 6. – С. 34-43.
 23. Дмитриева Е. „Et consilio et robore” // Международная жизнь. – 2007. – № 4. – С. 3-7.
 24. Домнина Е.Г. Языки в англо-папской дипломатии в конце XV – первой половине XVI в. // Вестник Московского университета. Серия 19. Лингвистика и межкультурная

- комунікація. – 2007. – № 4. – С. 102-112.
25. Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів. – К.: Основи, 1999. – 903 с. – Бібліогр.: с. 831-858.
 26. Дюррозель Ж. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів: Пер. з фр. – К.: Основи, 1995. – 903 с. – (Політичні, економічні й суспільні студії). – Бібліогр.: с. 831-858.
 27. Журавльова С.П. Дипломатичні та торговельні зв'язки України із зарубіжними державами в 1921-1923 рр. // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. – Рівне: РДГУ, 2000. – Вип. 1. – Ч. 1. – С. 69-78.
 28. Захаров В.А. Посольства Петра I на Мальте в 1698 году // Новая и новейшая история. – 2006. – № 4. – С. 166-189.
 29. Зверева И.А. Шотландия в системе международных отношений с конца XV до 80-х годов XVI века // Наука и школа. – 2007. – № 6. – С. 79-80.
 30. Зінченко А.Л. Історія дипломатії: Від давнини до початку нового часу: Навч. посібник. – Вінниця: Нова книга, 2002. – 564 с.
 31. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945): Навч. посібник. – К.: Комп'ютерпрес, 2001. – 356 с. – Бібліогр.: с. 352-356.
 32. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002): Навч. посібник для вищ. навч. закладів. – Вінниця: Фоліант, 2003. – 560 с. – Бібліогр.: с. 552-559.
 33. Івченко В. Земна куля... в кімнаті, або про велику місію маленького музею: [Музей історії української дипломатії] // Політика і час. – 2007. – № 1. – С. 54-57.
 34. Історія Центрально-Східної Європи: Навч. посібник / За ред. Л. Зашкільняка. – Львів, ЛДУ, 2001.
 35. Ивонин Ю.Е. У истоков европейской дипломатии нового времени. – Мн: Изд-во „Университетское”, 1984. – 160 с.
 36. Кикнадзе В.Г. Взаимодействие разведок ВМФ СССР и Великобритании в годы Великой Отечественной войны // Вопросы истории. – 2006. – № 3. – С. 150-155.
 37. Комар Г.Я. Джерельна база німецько-фінських відносин (1933-1939 рр.) // Актуальні проблеми вітчизняної та

- всесвітньої історії. – Рівне: РДГУ, 2005. – Вип. 6. – С. 298-303.
38. Котляр М.Ф. Галицько-Волинська Русь. – К.: Вид. Дім „Альтернативи”, 1998. – 336 с.
 39. Краснов Н.А. Бенджамин Франклин во Франции // Вопросы истории. – 2006. – № 11. – С. 149-156.
 40. Крушинський В.Ю., Манжола В.А. Міжнародні відносини та світова політика. 1945-1980 [Текст]: Навч. посіб. для студ. гуманіт. спец. вищ. навч. закладів. – К.: Либідь, 2007. – 192 с.
 41. Кувалдин В. Горбачев и его внешняя политика // Мировая экономика и международные отношения. – 2005. – № 11. – С. 14-23.
 42. Киссинджер Г. Дипломатия / Пер. с англ. – М., 1997.
 43. Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: Посібн. для студ. історико-гуманітарних ф-тів університетів. – Львів: Афіша. – 2004. – 430 с.
 44. Мазов С.В. Советский Союз и Западная Африка: 1956-1964 годы // Новая и новейшая история. – 2007. – № 2. – С. 77-89.
 45. Малай В.В. Начало гражданской войны в Испании в 1936 году и проблема невмешательства: По материалам Архива внешней политики РФ // Новая и новейшая история. – 2006. – № 6. – С. 28-46.
 46. Марущак М.Й. Історія дипломатії ХХ століття: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / М-во освіти і науки України. Військовий ін-т при Нац. ун-ті „Львівська політехніка”. – Л.: Бескид Біт, 2003. – 303 с. – Бібліогр.: с. 303.
 47. Марьина В.В. Чехословацко-французские отношения в 1940-1945 годах: Новые документы чешских архивов // Новая и новейшая история. – 2007. – № 1. – С. 112-126.
 48. Майборода О.М. Новітня історія (період після Другої світової війни): Навч. посібник. – К., Освіта, 1995. – 351 с.
 49. Мировые войны XX века. В 4-х т. – М., 2002.
 50. Медведев Р.А. Из истории Содружества Независимых Государств // Новая и новейшая история. – 2006. – № 5. – С. 151-181.

51. Мусский И.А. Сто великих дипломатов. – М.: Вече, 2004. – 608 с. – (Сто великих).
52. Матяш І.Б., Мушка Ю.Ю. Діяльність надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині: історія, спогади, архівні документи. – К.: Видавн. дім Києво-Могилянської академії, 2005. – 400 с. (Укр. дипломатія. Вип. 1. Бібліотека наук. щорічника).
53. Наумов А.О. Аншлюс Австрии в 1938 году как кризис Версальской системы // Новая и новейшая история. – 2006. – № 6. – С. 56-73.
54. Печатнов В.О. СССР и международные кризисы середины XX века в новых исследованиях академика А.А. Фурсенко // Новая и новейшая история. – 2007. – № 3. – С. 99-108.
55. Рубель В.А. Історія середньовічного Сходу: Курс лекцій. – К.: Либідь, 1997. – 464 с.
56. Сакун О.Ф. Деятельность российского посла Х.А. Ливена и его супруги Д.Х. Ливен в Лондоне: 1812-1834 годы // Новая и новейшая история. – 2006. – № 6. – С. 142-162.
57. Сергеев Е.Ю. Англо-русская Антанга 1907 года: новые аспекты // Новая и новейшая история. – 2007. – № 5. – С. 50-65.
58. Соколов В.В. Дипломатическая деятельность академика Ф.А. Ротштейна: 20-е годы XX века // Новая и новейшая история. – 2007. – № 2. – С. 156-172.
59. Соколов В.В. Предложение Чан Кайши об открытии „второго фронта” на Дальнем Востоке в 1941 году // Новая и новейшая история. – 2005. – № 2. – С. 89-95.
60. Соколов В.В. Советско-китайские отношения. 1946-1950 годы. Новые документы // Новая и новейшая история. – 2006. – № 3. – С. 108-114.
61. Соловйова В. Дипломатична діяльність української держави у країнах Четвірного союзу // Історичний журнал. – 2006. – № 3. – С. 61-73.
62. Станков Н.Н. Трудный путь в Локарно: дипломатия Э. Бенеша в 1925 году // Новая и новейшая история. – 2007. – № 2. – С. 50-76.
63. Стрільчук Л. Афганська проблема в системі міжнародних відносин 90-х рр. XX – початку XXI ст. // Актуальні

- проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наук. записки РДГУ / М-во освіти і науки України. РДГУ; Редкол.: А.І. Черній, Л.О. Шелюк, С.С. Троян та ін.; Гол. ред. А.І. Черній. – Рівне: РДГУ, 2006. – Вип. 8. – С. 156-162.
64. Светоний Г.Т. Жизнь двенадцати цезарей. – М.: Правда, 1988. – 512 с.
65. Табачник Д.В. Історія української дипломатії в особах: Навч. посіб. для студ., аспірантів спец. „Історія”, „Історія України”, „Політологія”, „Міжнародні відносини”, „Державне управління”. – К.: Либідь, 2004. – 638 с.: іл. – Бібліогр.: с. 635.
66. Табачник Д.В. Українська дипломатія: Нариси історії, 1917-1990 рр.: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. – К.: Либідь, 2006. – 766 с.: іл. – Бібліогр.: с. 763-764.
67. Тимошенко Е.П. Послевоенная Германия в советской политике (1945-1955 годы): Взгляд российских и германских историков // Новая и новейшая история. – 2006. – № 6. – С. 46-56.
68. Тихвинский С.Л. Мемуарная литература по истории советско-китайских отношений (1939-1950 годы) // Новая и новейшая история. – 2007. – № 3. – С. 109-126.
69. Троян С. Франція та становлення нової системи міжнародних відносин після Першої світової війни: Внутрішньополітичний аспект // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наук. записки РДГУ / М-во освіти і науки України. РДГУ; Редкол.: А.І. Черній, Л.О. Шелюк, С.С. Троян та ін.; Гол. ред. А.І. Черній. – Рівне: РДГУ, 2006. – Вип. 8. – С. 318-320.
70. Удальцова З.В. Дипломатия ранней Византии // Вопросы истории. – 1883. – С. 99-113.
71. Федотов В.П. Штрихи „Дальневосточного Мюнхена”: Мюнхенская конференция 29-30 сентября 1938 // Вопросы истории. – 2004. – № 10. – С. 43-56.
72. Филитов А.М. Новое издание по системной истории международных отношений // Новая и новейшая история. – 2005. – № 2. – С. 132-138.
73. Хатунцев С.В. Проблема „Россия – Запад” во взглядах К.Н. Леонтьева: 60-е гг. XIX века // Вопросы истории. –

2006. – № 3. – С. 113-122.
74. Хрестоматія по історії Древньої Греції / Под ред. Д.П. Калистова. – М., 1964.
 75. Цветков Г.М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917-1945рр.: Навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти. – К.: Либідь, 1997. – 232 с. – Бібліогр.: с. 229-230.
 76. Хрестоматія з історії Стародавнього світу. В 3-х т. – К., 1953-1954.
 77. Хрестоматія по історії Древнього Востока. – М.: Восточная л-ра РАН, 1997. – 400 с.
 78. Черевик К.А. Англія та австро-прусько-італійська війна 1866 року // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. – Рівне: РДГУ, 2005. – Вип. 6. – С. 144-150.
 79. Шеретюк В.М. Релігійний чинник у зовнішній політиці Петра I // Актуальні проблеми вітчизняної і всесвітньої історії. – Рівне: РДГУ, 2005. – Вип. 6. – С. 150-166.
 80. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн ХХ ст.: Підручник для вищ. навч. закладів. – К.: Генеза, 2005. – 815 с.

Для нотаток:

Для нотаток:

Навчально-методичне видання

**ІСТОРІЯ ДИПЛОМАТІЇ:
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ МАТЕРІАЛ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ V КУРСУ
ІСТОРИКО-СОЦІОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ**

Укладач:
П.О. Савчук

Відповідальний за випуск:
Р.М. Постолювський

Комп'ютерна верстка:
Л.М. Федорук

Формат 60x90 1\16. Папір офсетний.
Ум. др. арк. 1,59.
Гарнітура Time New Roman. Зам. № 162/2.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33028, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12